

RAPORT FINAL

✓ Titlul proiectului

Asimetria dintre instituțiile formale și informale: o posibilă explicație a economiei informale din România?

✓ Nr. contractului

21 / 03.12.2015

✓ Anul finalizării

2016

✓ Durata proiectului

01.12.2015 – 31.12.2016

✓ Director de proiect

Horodnic Ioana-Alexandra

SECȚIUNEA 1

RAPORTUL ȘTIINȚIFIC ȘI TEHNIC

✧ Obiective generale urmărite

Obiectivele proiectului derivă din ipoteza principală propusă spre testare (și anume validitatea teoriei asimetriei instituționale la nivelul României). Acestea sunt:

1. Analiza critică a teoriilor care explică participarea în economia informală.
2. Testarea validității teoriei asimetriei instituționale la nivelul României.
3. Compararea rezultatelor obținute la nivelul României cu cele obținute la nivel european (inclusiv pe regiuni, respectiv regiuni dezvoltate precum țările nordice sau regiuni cu țări similare României, precum Europa de Est).
4. Rafinarea rezultatelor cercetării (obținere feed-back prin intermediul mobilităților internaționale).
5. Diseminarea rezultatelor cercetării.

✧ Descrierea științifică și tehnică a rezultatelor și gradul de realizare a obiectivelor (se vor indica rezultatele) din care să rezulte gradul de noutate și elementele de dezvoltare economică ale întregului proiect, impactul preconizat asupra mediului științific, tehnic, economic, social și didactic

Proiectul și-a propus să testeze pentru *prima dată validitatea teoriei asimetriei instituționale în explicarea participării în economia informală la nivelul României*. În prezent teza a fost validată la nivel european și la nivelul unor regiuni din Europa, dar și la nivelul unor țări dezvoltate precum Franța sau Anglia. Privitor la România, rezultatele cercetării întreprinse în cadrul proiectului au arătat că, în cazul unei țări post-comuniste, în curs de dezvoltare, teoriile și politicile de combatere a economiei informale se aliniază cu cele din alte țări sau regiuni din Europa.

Ipoteza principală a proiectului a fost confirmată: În România economia informală apare atunci când există o lipsă de aderare la regulile formale. Testarea ipotezei a fost realizată atât utilizând date din Eurobarometru (folosite în capitolul de carte) cât și date culese prin intermediul unei anchete în rândul studenților FEAA din Iași și din Bălți (desfășurate în februarie –martie 2016). Rezultatele acestui sondaj au fost prezentate la conferința internațională din Sofia, Bulgaria. Conform teoriei instituționale, există două mecanisme de bază pentru combaterea asimetriei instituționale: descurajare (sticks/ ,bețe'), pentru a preveni realizarea activităților legitime social dar ilegale, sau stimulente (carrots/ ,morcovi') pentru a încuraja activitățile legale dezirabile.

Convențional, pentru combaterea economiei informale, guvernul român, asemănător altor guverne, folosește descurajarea pentru a se asigura că riscul și costul de a fi prins și pedepsit este mai mare decât beneficiile derivate din participarea în economia informală. În primul rând, penalitățile și sancțiunile au fost mărite și/ sau probabilitatea de detectare a fost îmbunătățită (de exemplu, prin creșterea inspecțiilor la locul de muncă). Problema cu măsurile de descurajare este dată de faptul că introducerea unor sancțiuni mai aspre și

îmbunătățirea modalităților de detectare reduce conformarea voluntară, deoarece subminează respectul față de corectitudinea sistemului și conduce mai degrabă la o mai mare ocupare a forței de muncă în sectorul informal. Prin urmare, este necesară o abordare politică diferită. Există două posibilități. În primul rând, pentru a încuraja indivizii să se comporte în mod legal pot fi oferite stimulente fiscale directe și indirecte, fie către persoane juridice, fie către persoane fizice. Pentru a reduce participarea în economia informală, este necesară o schimbare de politică, diferită de abordarea dominantă în prezent, de a descoperi și sancționa indivizii care participă în economia informală, către o abordare care urmărește să reducă decalajul dintre moralitatea socială și moralitatea de stat. Pe de o parte, acest lucru necesită politici care schimbă moralitatea socială astfel încât aceasta să se realinieze cu moralitatea de stat. Astfel de măsuri includ campanii de educare și sensibilizare cu privire la importanța și beneficiile plății impozitelor. De exemplu, semne cu inscripția "cu taxele tale a fost plătit acest/această..." pot fi poziționate în mod vizibil în spitale, școli, pe ambulanțe și în jurul altor proiecte de construcții din sectorul public. În acest sens, în aprilie-iulie 2015, Agenția Națională de Administrare Fiscală a realizat o campanie de conștientizare și educare a contribuabililor numită "România funcționează cu taxele tale" folosind simultan ziare, radio, TV, medii online și outdoor, în scopul de a transmite mesajul către un număr cât mai mare de persoane (ANAF, 2014).

Pe de altă parte, o aliniere a moralității sociale cu moralitatea de stat necesită, de asemenea, schimbări în instituțiile formale. Luând exemplul numeroaselor cercetări realizate la nivel organizațional, în care a avut loc o trecere de la un management al resurselor umane de tip "hard" la unul de tip "soft", o schimbare similară este susținută aici, la nivel societal, pentru combaterea participării în economia informală.

Tot prin prezentul proiect a fost analizat și impactul sectorului informal asupra mediului de afaceri, într-unul dintre sectoarele cele mai susceptibile în acest sens, industria ospitalieră. În acest sens au fost folosite datele extrase din „Business Environment and Enterprise Performance Surveys” realizată de World Bank și European Bank for Reconstruction and Development în România și alte 10 țări din Eastul Europei. Acest lucru a arătat că, într-adevăr, economia informală reprezintă adevărată prolemă în România unde cel mai ridicat număr de antreprenori din domeniul ospitalității au raportat că practicile competitorilor din sectorul informal reprezintă un obstacol major sau sever în desfășurarea activității companiei pe care o reprezintă. Acest lucru a condus la întărirea rezultatelor cercetărilor anterioare desfășurate în acest proiect privind un grad ridicat de asimetrie instituțională în România (rezultatele detaliate ale studiului pot fi consultate în secțiunea Anexe, conținutul articolului acceptat spre publicare).

Specific, toate cele cinci obiective ale proiectului au fost îndeplinite în totalitate. **Primele trei obiective** au fost îndeplinite prin realizarea *capitolului de carte (editură internațională)*.

1. *Analiza critică a teoriilor care explică participarea în economia informală.*
2. *Testarea validității teoriei asimetriei instituționale la nivelul României.*
3. *Compararea rezultatelor obținute la nivelul României cu cele obținute la nivel european (inclusiv pe regiuni, respectiv regiuni dezvoltate precum țările nordice sau regiuni cu țări similare României, precum Europa de Est).*

Conform planului de lucru din tabelul de mai jos, obiectivele 1, 2 și 3 au fost îndeplinite în totalitate. Cele trei drafturi (schițe) au fost realizate și rafinate pentru a fi incluse în capitolul de carte (la Anexe poate fi

consultat capitolul final și acordul de publicare semnat cu editura. Linkul către pagina web a editurii unde este disponibilă cartea este furnizat la detaliile privind rezultatele proiectului).

Obiective (O)/ Activități (A)/ (R) Rezultate	una (de la eventuala semnare a contractului de grant)											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
<i>O1. Analiza critică a teoriilor care explică participarea în economia informală</i> A: identificarea publicațiilor în domeniu, prin intermediul bazelor de date; centralizarea publicațiilor în domeniu; literature review cu teorii. R: 1 x draft cu analiza teoriilor.												
<i>O2. Testarea validității teoriei asimetriei instituționale la nivelul României</i> A: purificarea bazei de date; analiza statistică. R: 1 x draft analiză cu validarea/ invalidarea teoriei asimetriei.												
<i>O3. Compararea rezultatelor obținute la nivelul României cu cele obținute la nivel european</i> A: identificarea studiilor similare, desfășurate la nivel european; identificarea punctelor comune; identificarea diferențelor. R: 1 x draft analiză cu compararea rezultatelor.												
<i>O4. Rafinarea rezultatelor cercetării (obținere feed-back)</i> A: identificarea unei instituții partenere; obținerea acordului pentru desfășurarea mobilității; stabilirea perioadei; efectuarea mobilității. R: 1 x mobilitate internațională.												
<i>O5. Diseminarea rezultatelor cercetării</i> A: finalizarea analizelor; trimiterea spre evaluare; implementarea modificărilor solicitate; participare conferință/ publicare sau obținere acord publicare. R: 1 x conferință internațională; 1 x articol publicat sau acceptat spre publicare în revistă indexată ISI, Scopus sau alte baze de date internaționale; 1 x capitol de carte publicat sau acceptat/ în curs de publicare la o editură internațională.												

De asemenea, **obiectivele 4 și 5** au fost îndeplinite în totalitate, după cum urmează:

4. Rafinarea rezultatelor cercetării (obținere feed-back prin intermediul mobilităților internaționale).

Conform planului de lucru, a fost realizată o mobilitate internațională, la Universitatea Sheffield, Marea Britanie (confirmarea acestei deplasări poate fi consultată în Anexe).

Detalii mobilitate: Sheffield University Management School (SUMS), University of Sheffield, United Kingdom, 30 iulie -17 august, îndrumător/ persoană de contact, Prof. Colin C. Williams.

5. Diseminarea rezultatelor cercetării.

Din cele trei rezultate prevăzute în proiect (în planul de lucru) pentru îndeplinirea obiectivului nr. 5, au fost realizate toate trei, după cum urmează:

a) O conferință internațională

Am participat la două conferințe internaționale (dintre care doar la una s-a solicitat buget). Una dintre conferințe a avut loc în țară iar cealaltă a fost realizată împreună cu o școală de vară, în Sofia, Bulgaria.

Detalii conferințe (documentele aferente acestor conferințe pot fi consultate în Anexe):

- ROMANIAN RURAL TOURISM IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT. PRESENT AND PROSPECTS, 18th Edition, May 26-28, 2016, Vatra Dornei, Romania.
Ioana A. HORODNIC, Colin C. WILLIAMS, Adrian V. HORODNIC – Are practices of competitors in the informal sector a major threat for hotels and restaurants?
- Marie Curie International Conference: Shadow Economies and Undeclared Work in Europe: New Insights and Policy Responses and Marie Curie IAPP Summer School for Shadow

economies in Europe and beyond: Debating the causes and impacts of the informal economy, 2-4 September 2016, Sofia, Bulgaria.

Ioana A. Horodnic, Colin C. Williams - Evaluating the perceptions and realities of envelope wage arrangements among students in Moldova and Romania

b) Articol publicat sau acceptat spre publicare în revistă indexată ISI, Scopus sau alte baze de date internaționale

Am primit acordul de publicare de la un jurnal B+ indexat în baze de date internaționale (acordul poate fi consultat în Anexe..

Detalii articol: Are practices of competitors in the informal sector a major threat for hotels and restaurants? Ioana A. Horodnic, Colin C. Williams, Adrian V. Horodnic, în numărul 25/2016, Issue 1 al Anuarului Institutului de Cercetări Economice "Gh. Zane", Editura Academiei Române, București, ISSN 1453-4061 (Categorie B+ CNCSIS), indexat EBSCO, ProQuest, REPEC International Database.

c) Capitol de carte publicat sau acceptat/ în curs de publicare la o editură internațională

Detalii capitol de carte editură internațională: Abel Polese, Colin C. Williams, Ioana A. Horodnic, Predrag Bejakovic (eds.) The Informal Economy in Global Perspective: Varieties of Governance?, Switzerland: Palgrave Macmillan. **Chapter 6.** Williams, Colin C., Horodnic, Ioana A. (in press 2016). *Explaining the informal economy in post-communist societies: a study of the asymmetry between formal and informal institutions in Romania.*

Link-ul la care poate fi consultată cartea este: <http://www.palgrave.com/in/book/9783319409306>

Sau <http://www.bokus.com/bok/9783319409306/the-informal-economy-in-global-perspective/>

În concluzie, toate cele 4 rezultate finale ale proiectului (1 x conferință internațională; 1 x articol publicat sau acceptat spre publicare în revistă indexată ISI, Scopus sau alte baze de date internaționale; 1 x capitol de carte publicat sau acceptat/ în curs de publicare la o editură internațională; 1 x mobilitate internațională) au fost îndeplinite. În plus, a fost realizat suplimentar o participare la o conferință internațională (la care nu s-a solicitat buget) unde au fost prezentate rezultatele anchetei aplicate tot prin acest proiect privitoare la asimetria instituțională și plata în plic (envelope wages, element al economiei informale) în cazul studenților din FEAA, Iași și Bălți.

✧ **Vizite de lucru efectuate pe durata proiectului**

După cum a fost menționat anterior, a fost realizată o mobilitate internațională în Marea Britanie.

✧ **Fișa indicatorilor finali ai proiectului (ANEXA 1)**

Indicatorii finali ai proiectului sunt sintetizați în tabelul din Anexa 1.

Director de grant,
Ioana-Alexandra Horodnic